Försäkringsanstalters beskattning

Av assessorn Sigvard Berglöf

1963 års försäkringsskattekommitté har avgivit betänkande angående beskattning av försäkringsanstalter (Stencil Fi 1967: 15) och därmed slutfört sitt arbete. Ledamöter i kommittén har varit kammarrättsrådet Nils G. Lindquist, ordförande, byråchefen, fil. dr Gerdt Brundin, direktören Sven Crabo, direktören Bertil Ekestaf och kammarrättsrådet C. O. Sandström. Vidare har byråchefen Gösta Jonsson anlitats som expert.

I kommitténs direktiv angavs bl. a. att syftet skulle vara att i möjligaste mån förenkla beskattningsreglerna för försäkringsanstalterna och att de nya reglerna i princip skulle medföra samma beskattning för anstalterna som de nuvarande.

Kommittén har i huvudsak behandlat de s. k. riksbolagen. Vissa frågor om understödsföreningarna diskuteras i betänkandet, men kommittén har inte funnit anledning att föreslå ändring beträffande dessa. Understödsförening som enligt sina stadgar äger meddela kapitalförsäkring som omfattar kapitalunderstöd överstigande 500 kr anses enligt punkt 3 andra stycket av anvisningarna till 30 § KL som livförsäkringsanstalt. Kommitténs förslag om ändring av reglerna för beskattning av livförsäkringsanstalterna kommer härigenom givetvis att påverka dessa understödsföreningars beskattning.

Enhetliga beskattningsregler för all verksamhet i en och samma anstalt

Enligt nuvarande bestämmelser gäller beträffande inländska försäkringsanstalter olika beskattningsregler för å ena sidan livförsäkringsrörelse och å den andra sjuk-, olycksfalls- och skadeförsäkringsrörelse (30 § 2 mom. KL). Livförsäkringsrörelse som drivs här i landet av utländsk försäkringsanstalt beskattas efter samma regler som gäller för sådan rörelse hos inländsk anstalt under det att sjuk-, olycksfalls- och skadeförsäkringsrörelse som drivs av utländsk anstalt beskattas efter speciella regler av schablontyp (30 § 3 mom. KL). De nuvarande reglerna medför att åtskilliga anstalter beskattas efter olika principer för skilda delar av sin rörelse.

Kommittén föreslår att alla försäkringsgrenar i en och samma anstalt skall beskattas efter samma beskattningsregler. Avgörande för beskattningsmetoden skall därvid vara anstaltstypen – livförsäkringsanstalt eller skadeförsäkringsanstalt. Anstaltstypen skall bestämmas med hänsyn till anstaltens huvudsakliga verksamhetsinriktning. Som livförsäkringsanstalt anses anstalt som uteslutande eller så gott som uteslutande meddelar personförsäkring, d. v. s. livförsäkringar samt sjuk- och olycksfallsförsäkringar. Med skadeförsäkringsanstalt avses annan försäkringsanstalt än livförsäkringsanstalt. Detta innebär således att de speciella sjukförsäkringsanstalterna kommer att beskattas efter de för livförsäkringsanstalterna föreslagna reglerna. – Vid bestämmande av anstaltstypen för utländsk försäkringsanstalt skall hänsyn endast tas till den här i landet drivna verksamheten.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-17 18:47:24

Livförsäkringsanstalternas beskattning

Enligt 30 § 2 mom. andra stycket KL skall som nettointäkt av livförsäkringsrörelse som drivs av inländsk försäkringsanstalt anses dels den del av anstaltens nettointäkt av kapital- och fastighetsförvaltning som belöper på direkt meddelade eller i återförsäkring åt annan inländsk försäkringsanstalt meddelade kapitalförsäkringar (räntebeskattning), dels anstaltens nettointäkt av utländsk återförsäkringsrörelse (överskottsbeskattning).

Kommitténs förslag ansluter till de tankegångar som resulterade i införandet av reglerna för räntebeskattning av livförsäkringsrörelse som avser direkt eller i återförsäkring åt inländsk anstalt meddelad kapitalförsäkring och därmed jämställd försäkring.

Vad angår inländsk anstalts utländska återförsäkringar föreslår kommittén att även dessa skall räntebeskattas. Denna räntebeskattning bör därvid utsträckas även till pensionsförsäkringar som inländsk anstalt meddelat i återförsäkring åt utländsk anstalt. Rörelse som avser sådana försäkringar skulle annars kunna drivas här i landet utan några som helst skattekonsekvenser. Det kan vidare i realiteten visa sig omöjligt att avgöra om en i utlandet tecknad försäkring är att hänföra till kapitalförsäkring eller pensionsförsäkring.

Enligt gällande bestämmelser medges vid beräkning av nettointäkt av kapitalförsäkringsrörelse bl. a. avdrag med 5 kr för varje direkt tecknad försäkring (punkt 3 sjätte stycket av anvisningarna till 30 § KL). Kommittén föreslår att avdraget för varje direkt tecknad kapitalförsäkring skall beräknas till 3 $^0/_{00}$ av det basbelopp som fastställs för januari månad under taxeringsåret med stöd av 1 kap. 6 § lagen om allmän försäkring. Summan av de här angivna avdragen föreslås dock inte få överstiga bruttointäkten i verksamhetsgrenen efter övriga i KL angivna avdrag. Avdraget med visst belopp för varje direkt tecknad försäkring skall alltså inte kunna föranleda underskott i verksamhetsgrenen.

Skadeförsäkringsanstalternas beskattning

Enligt 30 § 2 mom. första stycket KL skall överskottet av sjuk-, olycksfalls- och skadeförsäkringsrörelse som drivs av inländsk skadeförsäkringsanstalt anses som nettointäkt av rörelsen.

Kommittén redovisar i sitt betänkande tre beskattningsalternativ för skadeförsäkringsanstalter. Alternativ 1, som innebär att premieinkomsten utgör beskattningsunderlag, har avvisats av kommittén. Kommitténs majoritet har funnit de båda övriga alternativen i och för sig ändamålsenliga men av dessa förordat alternativ 2, som syftar till att beskattningen direkt skall träffa avkastningen av anstalternas kapital. En ledamot har med instämmande av experten förordat alternativ 3, som innebär en översyn av gällande överskottsbeskattningsregler.

Alternativ 2. Kapitalavkastningen som beskattningsunderlag

Denna metod, som innebär att avkastningen av anstaltens kapital- och fastighetsförvaltning läggs till grund för beskattningen, kan enligt kommittén utformas så att den anpassas till anstalternas skatteförmåga i relation till verklig avkastning och oberoende av resultatet i försäkringsrörelsen. För att själva försäkringsrörelsen skall ställas vid sidan av beskattningen föreslås att avkastningen av försäkringsfonden, vilken fond i realiteten kan anses jämställd med vanligt affärsskuld (skuld till försäk-

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-17 18:47:24

ringstagarna), undantas från beskattningen.

Avkastningen beräknas till skillnaden mellan å ena sidan summan av

1. *räntor,*
2. *utdelningar (med undantag för utdelningar på organisationsaktier och organisationsandelar),*
3. *nettointäkt av fastighetsförvaltning,*
4. *vinst vid försäljning av lagertillgångar (varmed även avses organisationsaktier etc.),*
5. *kursvinster vid försäljning av främmande valutor,*

och å den andra summan av

6. *gäldräntor som inte avdras under punkterna 3 eller 7,*
7. *underskott av fastighetsförvaltning,*
8. *förlust vid försäljning av lagertillgångar,*
9. *kursförluster vid försäljning av främmande valutor.*

Som framgått anser kommittén att avkastningen av försäkringsfonden inte skall beskattas. För detta ändamål skall den totala avkastningen proportioneras mellan å ena sidan försäkringsfond och å den andra anstalts eget kapital, d. v. s. aktiekapital eller garantikapital samt överskottsfonder. Den del av den totala avkastningen som vid proportioneringen kan anses belöpa på eget kapital utgör nettointäkt av anstaltens rörelse. Försäkringsfond och eget kapital skall därvid upptas till de i anstaltens utgående balansräkning för beskattningsåret angivna värdena.

Redovisningen av nettointäkt eller underskott av fastighetsförvaltningen skall omfatta samtliga anstaltens inländska fastigheter av annan fastighets natur och göras på fastighetsbilagor enligt reglerna i KL. För kontorsfastigheter skall hyresvärde upptas som intäkt.

I systemet bortses från upp- och nedskrivningar av lagertillgångar. Det diskuteras i betänkandet möjligheten att även bortse från försäljningsvinster och försäljningsförluster. Kommittén har emellertid inte funnit det rimligt att bortse härifrån. Härvid har bl. a. beaktats att ifråga om lagertillgångar försäljningsvinster i allmänt vedertagen mening anses som avkastning och försäljningsförluster som avdragsgill kostnad. Vidare skulle ett bortseende från dessa vinster eller förluster kunna återverka på anstalternas placeringspolitik i riktning mot tillgångar med låg ränteavkastning men förväntad hög försäljningsvinst.

Beräkning av vinst eller förlust vid försäljning av lagertillgång skall ske med utgångspunkt från den ursprungliga anskaffningskostnaden och utan hänsynstagande till i bokföringen verkställda upp- och nedskrivningar. Försäkringsersättning för skadeförsäkringsanstalts fastighet föreslås vara skattefri, då en beskattning av sådan ersättning inte kan motverkas av nedskrivning av fastighetens värde. Vid beräkning av vinst eller förlust vid försäljning av lagerfastighet skall å andra sidan anskaffningskostnaden minskas med sådan försäkringsersättning. Denna vinst eller förlust skall även korrigeras med på fastighetsbilaga åtnjutna värdeminskningsavdrag och tidigare inte avdragsgilla förbättringskostnader.

Enligt alternativet sker beskattningen i princip utan att hänsyn tas till försäkringsrörelsens resultat. Kommittén har diskuterat om behov kan anses föreligga att föreslå en hjälpregel, som skulle syfta till att hindra att beskattningen i händelse av förlust i försäkringsrörelsen skulle bidra till att förvärra anstaltens läge. Därvid har särskilt beaktats det fallet att anstalt trots normal försiktighet visar avsevärda förlus-

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-17 18:47:24

ter. Kommittén har emellertid vid sina överväganden kommit fram till att behovet av särskild hjälpregel för anstalt som kommit i ekonomiska svårigheter inte kan bedömas som så stort att det ger anledning att införa en sådan regel.

Alternativet innebär en omfördelning av skatten olika anstalter emellan. Syftet med metoden är emellertid en beskattning av anstalternas kapital- och fastighetsförvaltning oberoende av resultatet av själva rörelsen. Kommittén påpekar att godtar man detta syfte måste man också godta den effekt metoden får på skatteutfallet, så mycket hellre som detta enligt kommitténs mening bättre speglar anstalternas skatteförmåga än de resultat som i detta hänseende erhålles med nuvarande beskattningsregler.

Alternativ 3. Överskottsbeskattning

De förslag till ändringar i gällande överskottsbeskattningssystem som alternativet innebär sammanhänger huvudsakligen med reglerna om rätt till avsättning till utjämningsfond.

Enligt punkt 2 första stycket av anvisningarna till 30 § KL får ökningen av utjämningsfonden inte överstiga den på visst sätt beräknade vinsten på själva försäkringsrörelsen. I det schema som ligger till grund för denna vinstberäkning föreslås vissa ändringar. Enligt andra stycket av samma anvisningspunkt får vidare utjämningsfonden genom ökningen inte komma att överskjuta ett på visst sätt i förhållande till premieinkomsten för egen räkning beräknat belopp (takregeln).

Alternativet innebär att takregeln för utjämningsfonden skall slopas. Kommittén pekar i detta sammanhang bl. a. på den bristande överensstämmelse som råder mellan å ena sidan anstalts redovisning enligt de riktlinjer som uppdragits i lagen om försäkringsrörelse och redovisningskungörelsen (SFS 1962: 118) och å den andra redovisningen som fordras för största möjliga avdragsgilla ökning av utjämningsfond inom ramen för takregeln. För att helt kunna nyttja avdragsrätten enligt takregeln förutsätts att brandförsäkring redovisas fristående, något som numera inte sker.

I det schema som ligger till grund för beräkning av vinsten på själva försäkringsrörelsen föreslår kommittén följande ändringar.

A. Dubbelräkningar

Vid beräkning av den skattemässiga rörelsevinsten medges avdrag bl. a. för avsättning till i lag föreskriven säkerhetsfond och till regleringsfond för trafikförsäkring (punkt 2 första stycket av anvisningarna till 30 § KL). De poster som ingår i beräkningen av dessa avsättningar ingår emellertid i stort också i beräkningen av vinsten på själva försäkringsrörelsen, som alltså utgör den yttersta gränsen för avsättning till utjämningsfond. Härigenom kommer samma poster att medtas vid beräkningen av två skilda skattefria avsättningar. Kommittén föreslår en utbyggnad av vinstberäkningsschemat av innehåll att från den enligt schemat framräknade vinsten skall avdras ökning av i lag föreskriven säkerhetsfond eller regleringsfond för trafikförsäkring samt att en minskning av dessa fonder i konsekvens därmed skall öka vinsten på själva försäkringsrörelsen.

I vinstberäkningsschemat görs ingen skillnad mellan poster som belöper på inländsk och utländsk rörelse. I anstalt som åtnjuter avdrag för i utlandet driven rörelse kommer härigenom vinsten på själva försäkringsrörelsen att till viss del utgöras av be-

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-17 18:47:24

lopp som genom dubbelbeskattningsavtal undantas från beskattning här i landet. Kommittén föreslår att vid överskott i utländsk rörelse vinsten på själva försäkringsrörelsen skall minskas med det belopp som genom dubbelbeskattningsavtal undantas från beskattning här i landet. Vid underskott i sådan utländsk rörelse skall vinsten på själva försäkringsrörelsen ökas med belopp som motsvarar underskottet i den utländska rörelsen. Även om dubbelbeskattningsavtalet endast avser den statliga beskattningen anser kommittén att det högsta belopp som får avsättas till utjämningsfond (= vinsten på själva försäkringsrörelsen) skall vid såväl statlig som kommunal taxering beräknas med utgångspunkt från den statliga beskattningen.

Kommittén föreslår vidare att verkställd premieåterbetalning skall upptas som avgående post i vinstberäkningsschemat.

B. Förvaltningskostnader

Vid beräkning av vinsten på själva försäkringsrörelsen avdras sådana förvaltningskostnader som även är avdragsgilla vid beräkning av den skattemässiga rörelsevinsten. Detta innebär att belopp motsvarande icke avdragsgilla förvaltningskostnader skattefritt kan avsättas till utjämningsfond. För att undanröja denna effekt föreslår kommittén att samtliga anstaltens förvaltningskostnader skall minska vinsten på själva försäkringsrörelsen och därigenom minska avsättningen till utjämningsfond. Som avgående post anges därvid särskilt beräknat hyresvärde för i rörelsen ingående anstalt tillhörig fastighet.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-17 18:47:24